

SMART ON DRUGS

voor een deskundig en doeltreffend drugbeleid

MEMORANDUM

Smart on Drugs vzw
1 juni 2021

I.
KORTE
SAMENVATTING

Wat wil Smart on Drugs?

Zowel de overheid als de burgerbeweging **Smart on Drugs** vzw hebben dezelfde doelstelling:

- ▶ **het misbruik van roesmiddelen verlagen**
- ▶ **en het welzijn en de gezondheidswaarde van iedereen verhogen.**

De Belgische drugswet - ondertussen een eeuw oud - vormt nog steeds het fundament van het drugbeleid. Als wetten gebaseerd zijn op (wetenschappelijke) opvattingen die niet meer accuraat zijn, niet (meer) werken en niet tot de gewenste resultaten leiden, moeten ze worden herschreven en bij de tijd worden gebracht. Veel beleidsmakers begrijpen dat het huidige beleid niet goed werkt, maar lijken niet te weten wat ze in plaats daarvan kunnen doen of ontbreken de moed om het over een andere boeg te gooien. Nochtans is het debat over een succesvol drugbeleid één van de belangrijkste beleidsuitdagingen van onze tijd, gezien de **desastreuze impact die dit beleid heeft op de gezondheid en het welzijn van onze burgers** (stigma, vervolging, detentie, geweld, overdosissen...).

Waarom is er nood aan verandering?

Wanneer men vanuit een zuiver **economisch** standpunt naar ons drugbeleid kijkt, blijkt het de drugskartels eerder te beschermen, dan ze te bekampen. Hard optreden verhoogt juist het niveau van **geweld, intimidatie en corruptie** dat met drugsmarkten samenhangt. Terwijl criminele bendes almaar **rijker en machtiger** worden, betaalt de samenleving (de burger) zich blauw aan het bestrijden ervan. Het **aanbod en de verscheidenheid van drugs** neemt almaar toe. **Het huidige drugbeleid vergroot de gezondheidsrisico's** die met drugsgebruik samenhangen, vooral onder de meest kwetsbare mensen, omdat de handel in handen van de georganiseerde misdaad gelaten wordt, en omdat mensen die drugs gebruiken, eerder bestraft worden dan hulp krijgen. Het **illegaal drugsgebruik daalt niet** bepaald. Het strafbare karakter van gebruik en bezit van drugs heeft dus géén afschrikwekkend karakter, maar staat het ondersteunen en de re-integratie in de samenleving, van mensen die drugs gebruiken, in de weg. Het huidige beleid bevordert de **discriminatie** van minderheidsgroepen en kwetsbare personen, en ondermijnt de **mensenrechten**. Ten slotte, zorgt het huidige drugbeleid voor **permanente ecologische schade**, die perfect kan worden vermeden.

Hoe ziet een modern drugsbeleid eruit?

Smart on Drugs wil een wetenschappelijke en **S**limme benadering van drugsgebruik in de samenleving. De burgerbeweging staat voor een **m**enselijke benadering van alle burgers die drugs gebruiken, ongeacht wat en op welke manier ze gebruiken. Daarbij staan investeren in preventie en hulpverlening voorop. Zo kan repressie gericht worden op de zware drugscriminaliteit. **Smart on Drugs** pleit voor een **a**mbitieuus drugbeleid waarbij het succes ervan uitgedrukt wordt in een afname van de risico's van (problematisch) gebruik én in een toename aan gezondheid en welzijn. Wij willen een **r**echtvaardig drugbeleid dat duidelijk en gelijk is voor elke burger. En tenslotte, staan wij voor een **t**otale benadering waarbij aandacht besteed wordt aan het gebruik van alle roesmiddelen – legaal (alcohol, tabak...) of illegaal (cannabis, cocaïne...).

Het belang van taal en terminologie

In het maatschappelijke en politieke debat heeft de term '**drugs**' een negatieve en vertekende bijklank gekregen, omdat ze enkel lijkt te verwijzen naar middelen die illegaal zijn. **Smart on Drugs** gebruikt de term 'drugs' op een neutrale manier: het gaat over alle middelen die een verandering tot stand brengen in de geest of het lichaam van een persoon. **Smart on drugs** dringt bovendien aan op een correct gebruik van de begrippen '**decriminaliseren**', '**legaliseren**' en '**reguleren**'. Een correcte interpretatie van deze belangrijke begrippen is noodzakelijk, omdat zo duidelijk blijkt dat **Smart on Drugs** met haar voorstellen niét de bedoeling heeft om middelengebruik aan te moedigen, en de belangrijkste bekommernis van de beleidsmakers deelt: de **gezondheidskwaliteit verhogen** en het **welzijn bevorderen**. **Smart on Drugs** dringt aan op een correcte beeldvorming over mensen die middelen gebruiken en over drugsmarkten en de verschillende actoren die daarin actief zijn.

Decriminalisering van persoonlijk gebruik

Er dient een einde te komen aan het **vervolgen en bestraffen** van mensen die roesmiddelen gebruiken: het loutere gebruik van drugs en het eenvoudig bezit van een kleine (gebruikers) hoeveelheid drugs moeten uit het strafrecht en mogen niet langer strafrechtelijk of administratiefrechtelijk vervolgd of bestraft worden. Het strafrechtelijk systeem mag niet worden gebruikt om mensen die enkel betraapt worden op drugsgebruik of drugsbezit te dwingen tot 'behandeling'. 'Drugscriminaliteit' en 'drugsmisdrijven' zijn containerbegrippen die te weinig mogelijkheden in maatschappelijke reactie toelaten, en momenteel de meeste gedragingen als strafwaardig bestempelen. De wetgeving moet een **onderscheid maken tussen verschillende soorten van drugsgerelateerde misdrijven**.

Investeren in preventie en hulpverlening

Het beleid moet gevoerd worden met het oog op het **beschermen van de volksgezondheid**, en niet vanuit een bestraffingslogica. Het ontraden van middelengebruik door middel van preventie en vroeginterventie heeft meer effect op middelengebruik dan bestraffing. Voor mensen die toch drugs gebruiken moeten risicobeperkende initiatieven worden voorzien. Daarnaast moet er voor mensen die met problematisch middelengebruik kampen, een ruim en divers aanbod van hulpverlening en schadebeperking verder worden uitgebouwd.

Deze **herschikking van beleidsprioriteiten** moet zich vertalen in een heroriëntering van de budgetten in een gezonde verhouding over de verschillende pijlers van het beleid. Om het wérkelijke succes van het drugbeleid te evalueren, moeten **beleidsindicatoren** worden opgesteld om de effecten op het welzijn en de volksgezondheid te meten.

De decriminalisering van gebruik en bezit voor eigen gebruik moet in combinatie met een uitbouw van preventie, vroeginterventie, hulpverlening, en risico- en schadebeperkende maatregelen verlopen.

Relevante indicatoren

Het beleid mag niet afgetoetst worden aan het aantal arrestaties, het aantal door de politie opgerolde plantages of de hoeveelheid in beslag genomen drugs. Ze zeggen immers niets over een mogelijk effect op welzijn en gezondheid. Ze geven vooral weer hoeveel middelen en moeite dat politie en justitie in de bestrijding investeren. Indicatoren als het aantal **overdosisen**, het aantal mensen dat met een **afhankelijkheidsprobleem** worstelt, het **aantal minderjarigen** dat roesmiddelen gebruikt, cijfers over het voorkomen van overdraagbare **infectieziekten** bij mensen die drugs injecteren, de mate van **ecologische schade**, het aantal **slachtoffers van geweld** gerelateerd aan drugskartels, de omvang van **corruptie**, mensenrechtenschendingen en het **aantal opsluitingen van mensen i.v.m. drugs** zijn relevante indicatoren om na te gaan of het drugbeleid succes boekt en daadwerkelijk winst voor de volksgezondheid oplevert.

Een alternatief voor een repressief drugbeleid

De handhavingsreacties op drugshandel en georganiseerde misdaad moeten herbekeken worden. Voor de rechtshandhaving moeten nieuwe doelstellingen en indicatoren worden vastgesteld. De doelstellingen van handhaving aan de aanbodzijde moeten worden geheroriënteerd: van **onhaalbare uitroeiing** van de markt ('*drugsvrije samenleving*') naar een **haalbare vermindering van het geweld en de ontwrichting van de handel**.

In de reactie op de drugshandel en de georganiseerde misdaad moet méér differentiatie worden ingebouwd, en de maatregelen moeten in proportie zijn met de overtreding. Repressie moet focussen op de meest ontwrichtende, problematische, schadelijke en gewelddadige elementen van de georganiseerde misdaad. Voor de niet-gewelddadige, kleine spelers in illegale drugsmarkten moet gezocht worden naar alternatieven voor opsluiting.

Regulering biedt bescherming

Het reguleren van drugs biedt de mogelijkheid om een set van wettelijke instrumenten te gebruiken om de productieprocessen, de distributie- en verkooppunten, de producten zelf en de mensen die drugs gebruiken te regelen.

Uit de jarenlange ervaringen met de regulering van toegelaten producten, zoals alcohol, tabak en geneesmiddelen, kunnen belangrijke lessen worden getrokken voor de regulering van andere roesmiddelen. Deze modellen illustreren de verschillende **wetgevende opties waarmee de overheid regels kan opleggen**. Anderzijds illustreren de bestaande gereguleerde modellen van legale drugs ook de gevaren en **ongewenste gevolgen van een commercialisering**.

De regulering die werd uitgewerkt door de landen die de cannabismarkt hebben gelegaliseerd, kan als inspiratiebron dienen. Ook uit de wijze waarop de omslag naar een gereguleerde markt zich voltrekt, kunnen belangrijke lessen voor de voorbereiding, implementatie en evaluatie worden getrokken.

Vandaag de dag is er **geen logisch verband tussen de objectieve schadelijkheid en gevaren van verschillende roesmiddelen enerzijds en de wettelijke restricties en verbodsbepalingen die aan verschillende middelen worden opgelegd anderzijds**. Een coherent drugbeleid moet gebaseerd zijn op een consistente regulering, die de meest strikte regulering toepast op de meest schadelijke en gevaarlijke roesmiddelen, en minder restricties en controles inbouwt voor de minst schadelijke producten.

Zowel een verbod als een vrije commerciële markt hebben grote negatieve gevolgen voor de volksgezondheid, omdat producenten en handelaren in beide scenario's op winst uit zijn. Het ideale scenario voor de meest gevaarlijke drugs is dus 'strikte regulering'. Voor middelen die vandaag illegaal zijn, is decriminalisering en/of strikte regulering wenselijk.

De invoering van regulering moet stapsgewijs en behoedzaam gebeuren. Hierbij kan voorrang worden gegeven aan middelen die het meest gebruikt worden en aan de minst schadelijke of gevaarlijke middelen. Bijvoorbeeld cannabis en eventueel ook MDMA (xtc).

België heeft bovendien **nood aan een coherent en integraal alcoholplan**. Voor een gevaarlijk roesmiddel als alcohol, is de meest wenselijke evolutie een strikter beleid. Ook het tabaksbeleid kan worden aangescherpt met bijkomende maatregelen. Voor andere roesmiddelen zijn verschillende reguleringsmodellen denkbaar, die in de wetenschappelijke literatuur zijn beschreven en uitgewerkt. Voor elk roesmiddel kan het meest wenselijke marktmodel worden bepaald. De overheid werkt uit welke controlemechanismen en regels worden toegepast op de producenten, op de producten zelf (de samenstelling, de prijs, de verpakking, ...), op de verkooppunten, en op de mensen die deze middelen gebruiken.

Oproep tot een oprichting van een werkgroep

De burgerbeweging **Smart on Drugs** verzoekt de Belgische overheid om zo snel mogelijk in de schoot van het parlement of de Algemene Cel Drugbeleid **een werkgroep te installeren om het huidige drugbeleid te evalueren, te bespreken en te herorganiseren.**

Wil u ook een S.M.A.R.T. drugbeleid?

Teken dan ons manifest op www.smartondrugs.be.

SMART
ON DRUGS

voor een deskundig en doeltreffend drugbeleid